



Grönkompensation
2019

Uppdrag

Denna rapport är framtagen av Exploateringskontoret vid Stockholms stad. Arbetet har genomförts från mars 2019 till april 2020.

Arbetsgrupp

Agneta Schill

Exploateringskontoret, avdelningen Miljö och teknik

Christina Reje Rahmberg

Exploateringskontoret, avdelningen Miljö och teknik

Daniel Lundqvist

Exploateringskontoret, avdelningen Miljö och teknik

Emily Wade

Landskapslaget

Johanna Good

Landskapslaget

Intervjupersoner/Referensgrupp

Agneta Schill

Landskapsarkitekt, avdelningen Miljö och teknik, exploateringskontoret

Christina Reje Rahmberg

Landskapsarkitekt, avdelningen Miljö och teknik, exploateringskontoret

Gustaf Schneider

Enhetschef, avdelningen för Projektutveckling, exploateringskontoret

Edwin Björkefall

Projektledare, avdelningen Projektutveckling, exploateringskontoret

Lars Fyrvald

Projektledare och interna utvecklingsfrågor, avdelningen för Projektutveckling, exploateringskontoret

Gunilla Hjorth

Ekolog, enheten Miljöanalys, miljöförvaltningen

Magnus Rothman

Projektledare strategisk grönyteplanering, enheten Miljöanalys, miljöförvaltningen

Helene B Pettersson

Ekolog, enheten Stadsmiljö, miljöförvaltningen

Karl Malmberg

Områdesansvarig miljöutredare, enheten Stadsmiljö, miljöförvaltningen

Christina Söderström Lööf

Landskapsarkitekt, enheten Stadsmiljö, trafikkontoret

Ulrika Egerö

Översiktsplanerare/ekolog, enheten Strategi och utveckling, stadsbyggnadskontoret

Virginia Kustvall Larsson

Stadsbyggnadsstrateg, enheten Strategi och utveckling, stadsbyggnadskontoret

Pierre Persson

Enhetschef Lokal och stadsmiljöenheten, stadsdelsförvaltning Enskede Årsta Vantör

Styrgrupp

Göran Carlberg

Avdelningschef, avdelningen för Miljö och teknik, exploateringskontoret

Gunnar Jensen

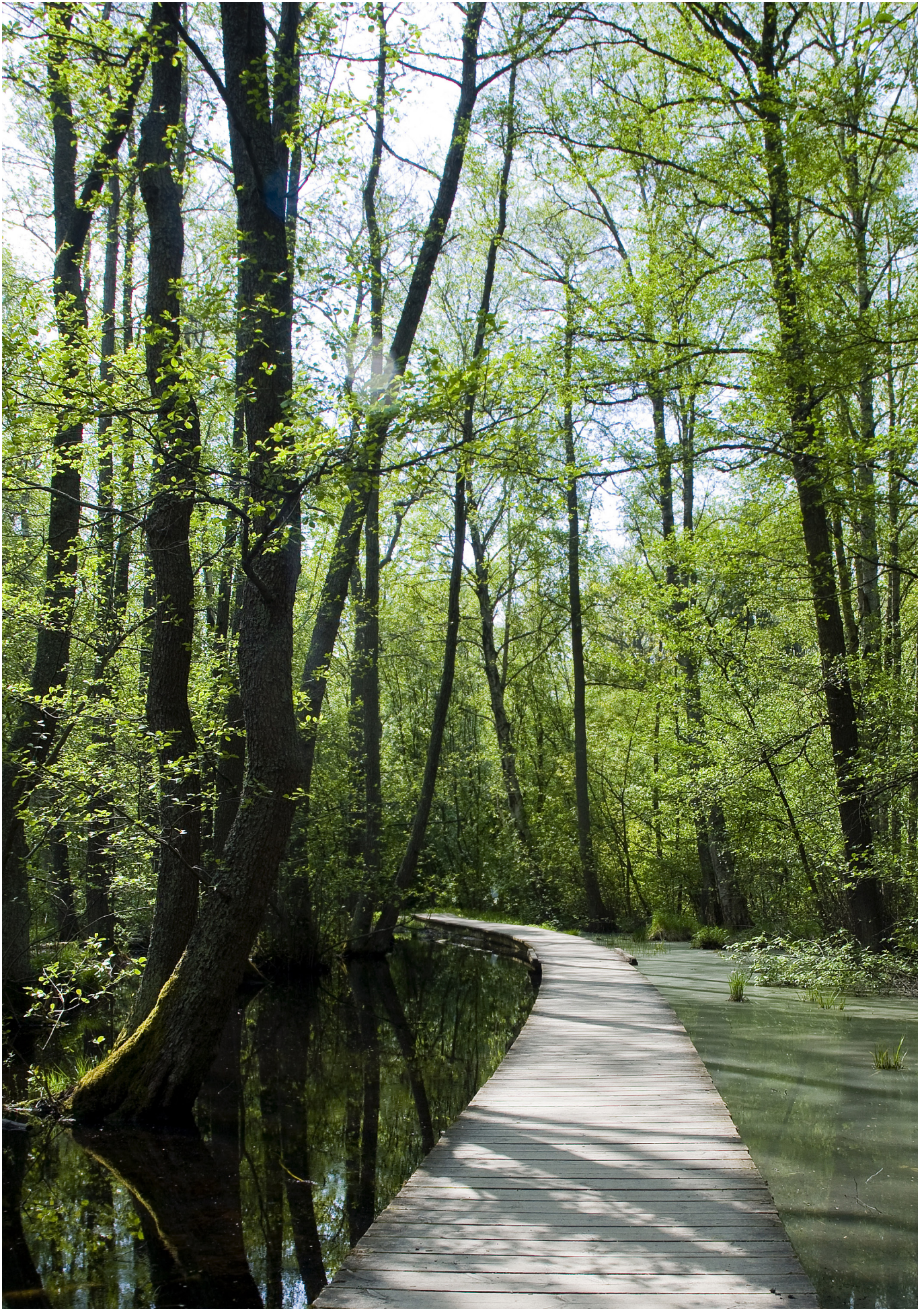
Avdelningschef, avdelningen för projektutveckling, exploateringskontoret

Innehållsförteckning

Sammanfattning	sid	5
Inledning	sid	7
Dagens process för grönkompensation	sid	9
Slutsatser av intervjuer	sid	14
Diskussion	sid	20

Bilagor

Bilaga 1	Motion 2002
Bilaga 2	Tjänsteutlåtande 2002
Bilaga 3	Protokoll Marknämnden 2002
Bilaga 4	PM Grönkompensation 2006
Bilaga 5	Tjänsteutlåtande 2006
Bilaga 6	Protokoll Marknämnden 2006
Bilaga 7	Sammanfattning intervjuer



Sammanfattning

I Stockholm stads budget för 2019 fick exploateringsnämnden i uppgift att utveckla den ekologiska kompensationen som verktyg. Syftet med uppdraget är att utifrån dagens modell för grönkompensation, som omfattar både ekologisk och rekreativ kompensation, föreslå förbättringar både för genomförande och uppföljning så att exploateringskontorets arbete med grönkompensation blir tydligt och uppföljningsbart.

Uppdraget har delats upp i tre etapper varav denna rapport omfattar första etappen; analys av dagens process för grönkompensation samt ta fram förslag på åtgärder för att förnya och förtydliga processen.

Arbetet inleddes genom intervjuer med funktioner inom staden som arbetar med eller på något sätt berörs av grönkompensation i olika delar av exploateringsprocessen. Intervjuerna visade på ett antal brister i hur arbetet fungerar idag;

- Oklart hur modellen för grönkompensation ser ut
- Grönkompensation genomförs inte alltid
- Relevanta kompensationer kan inte finansieras
- Ekologisk grönkompensation genomförs inte i rätt tid
- Grönkompensation hanteras olika i projekten
- Svårt att följa upp grönkompensation



För att förtydliga begreppet och processen föreslås ett antal åtgärder som bedöms möjliga att genomföra relativt okomplicerat inom befintlig modell för grönkompensation;

- Förtydliga modellen för grönkompensation
- Implementera och lära
- Utveckla samarbetsformer med andra förvaltningar
- Förbättra uppföljning av grönkompensation
- Säkerställa likvärdig hantering av grönkompensation i projekten

Två brister som behöver utredas är:

- relevanta kompensationer kan inte finansieras
- ekologisk grönkompensation genomförs inte i rätt tid

Dessa brister bedöms vara en större utmaning och den främsta åtgärden där föreslås vara att ta fram lösningar för finansiering av relevant grönkompensation. Framförallt föreslås att utveckla möjligheten att slå ihop budget för grönkompensation för flera projekt för genomförande av gemensamma kompensationsåtgärder. Det är en åtgärd som är en större utmaning då det innebär utveckling av nya arbetssätt och ekonomisk redovisning men det är också en åtgärd som skulle kunna ha potential att lösa de mer svårlösta bristerna.



Inledning

Omfattning och syfte

I Stockholm stads budget för 2019 fick exploateringsnämnden i uppgift att utveckla den ekologiska kompensationen som verktyg.

Uppdraget specificerades i verksamhetsplanen att exploateringsnämnden skall utveckla grönkompensation som verktyg med särskilt fokus på ekologisk kompensation i dialog med miljö- och hälsoskydds-nämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Uppdraget har delats upp i tre etapper varav denna rapport omfattar första etappen.

- **Deletapp 1:** Analys av dagens process för grönkompensation samt ta fram förslag på åtgärder för att förnya och förtydliga processen
- **Deletapp 2:** Utarbeta åtgärderna och inarbeta dessa i exploateringsprocessen
- **Deletapp 3:** Implementering inom exploateringskontoret samt berörda förvaltningar

Syftet med uppdraget är att utifrån dagens modell för grönkompensation föreslå förbättringar både för genomförande och uppföljning så att exploateringskontorets arbete med grönkompensation blir tydligt och uppföljningsbart. Dessa åtgärder kommer exploateringskontoret sedan redovisa i samordningsgruppen för Grönre Stockholm

Metod

Landskapslaget har på uppdrag av exploateringskontoret utrett stadens modell för grönkompensation och hur den fungerar i praktiken. Arbetet inleddes genom intervjuer med funktioner inom staden som arbetar med eller på något sätt berörs av grönkompensation i olika delar av exploateringsprocessen. Valet av intervjupersoner har skett genom diskussion med beställaren på Stockholms stad. Som ytterligare underlag till utredningen har Landskapslaget tagit del av en tidigare utredning om grönkompensation som WSP tog fram på uppdrag av exploateringskontoret 2015.



I den grad det varit möjligt så har samma personer som intervjuades 2015 blivit tillfrågade att delta på nytt för att ge möjligheten till en jämförande bild.

Genomförda intervjuer:

- Exploateringskontoret (EXPLK), avdelningen Miljö och teknik (2019-03-04)
- Exploateringskontoret, avdelningen Projektutveckling (2019-03-19)
- Exploateringskontoret, avdelningen Projektutveckling (2019-05-04)
- Miljöförvaltningen (MF), enheten Miljöanalys (2019-03-04)
- Miljöförvaltningen, enheten Stadsmiljö (2019-04-12)
- Trafikkontoret (TK) (2019-03-05)
- Stadsbyggnadskontoret (SBK), enheten Strategi och utveckling (2019-03-05)
- Stadsdelsförvaltning (SDF) Enskede Årsta Vantör (2019-03-08)



Ett öppet intervjuformat har använts och deltagarna har med utgångspunkt i rubrikerna nuläge, problem, förbättringsmöjligheter och risker fritt fått berätta om hur de anser att arbetet med grönkompensation fungerar idag. Landskapslagets deltagare har ställt följdfrågor och även hänvisat till vad som sagts vid tidigare intervjuer för att i jämförande syfte diskutera vissa tankar och förslag. Samtliga intervjudeltagare har fått möjlighet att läsa och lämna synpunkter på minnesanteckningarna efter respektive möte/intervju. Datumordningen för intervjuerna har bestämts slumpmässigt.

En arbetsgrupp bestående av Agneta Schill, Christina Reje Rahmberg och Daniel Lundqvist från exploateringskontoret samt Johanna Good och Emily Wade från Landskapslaget har utifrån det samlade intervjumaterialet gjort en sammanställning över de huvudsakliga bris-terna samt arbetat fram förslag på åtgärder för att förnya och förtydliga modellen.

Styrgruppen bestående av Göran Carlberg och Gunnar Jensen kommer ta beslut kring vilka förslag på åtgärder exploateringskontoret kommer arbeta vidare med i nästa steg.

Dagens arbetsmodell för grönkompensation

Bakgrund

Exploateringskontoret arbetar idag med ekologisk och rekreativ kompensation inom ramen för grönkompensation vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska och rekreativa värden vilket också är en av kommunfullmäktiges indikatorer. Indikatorn är formulerad som andel exploateringsprojekt som gör relevant grönytekompensation vid ianspråktagande av mark med ekologiska och rekreativa värden. Grönkompensation gäller för stadens mark och omfattar inte exploatering på privat mark.

Arbetet utgår från beslut i Gatu- och Fastighetsnämnden från januari 2003. Bakgrunden till beslutet är en skrivelse från Ann-Marie Strömberg (v) där oro uttrycks för att grönytorna minskar. Detta utifrån den politiska enighet som då rådde kring att Stockholms utveckling skulle ske på redan exploaterad mark och byggnation på grönytor skulle undvikas för att uppnå det nya bostadsmålet på 20 000 nya bostäder. Det beslut som togs bestod i att nämnden i huvudsak biföll kontorets förslag på hur arbetet skall bedrivas och redovisas men med nedanstående tillägg:

“Värnandet av vår gemensamma miljö är en prioriterad fråga för staden och skall genomsyra alla dess verksamheter. Ianspråktagandet av grönytor ska därför i möjligaste mån resultera i en ersättning som är både kvalitetshöjande och/eller samtidigt innebära en förstärkning av grönstruktur och spridningskorridorer totalt sett. Det är även viktigt att kompensation tar hänsyn till både kvalitativa och kvantitativa aspekter av ianspråktagna grönytor.”

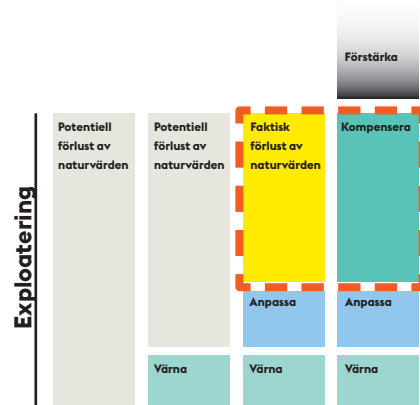
2006 fick dåvarande markkontoret i uppdrag i budget att ta fram metoder för handläggning av grönkompensation. Markkontoret, stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen hade en längre tid diskuterat hanteringen av grönmarkskompensation (som det då kallades) vilket lett fram till ett gemensamt synsätt och ett fungerande arbetssätt för arbetet med grönkompensation i exploateringsprojekt. Dåvarande marknämnden beslutar i oktober 2006 att godkänna kontorets redovisning av arbetet med grönkompensation som svar på budgetuppdrag. Kontoret arbetar idag utifrån dessa beslut. Beskrivningen av dagens process är något uppdaterad utifrån exploateringshandboken som tagits fram efter 2006.

**Kommunfullmäktiges indikator:
Andel exploateringsprojekt
som gör relevant
grönytekompensation vid
ianspråktagande av mark i områden
med ekologiska och rekreativa
värden skall vara 90%.**

90%

Process för grönkompensation

- **Beslut om kompensation.** Inför beslut om markanvisning och inriktningsbeslut i exploateringsnämnden görs en tidig miljöbedömning för att avgöra projektets påverkan avseende miljöfrågor, tex rekreation, ekologi, biologisk mångfald. Om grönyta föreslås tas i anspråk ska det redovisas för ExplN i tjänsteutlåtandet hur kompensation föreslås ske eller om kompensation kommer att föreslås i samband med planprocessen. Inriktningsbeslut tas av exploateringsnämnden eller per delegation.
- **Val av kompensation.** Projektets landskapsarkitekt ansvarar för att ekologi- och rekreationsfrågor blir utredda och beaktade i projektet och gör en bedömning av projektets påverkan på natur- och rekreationsvärden i området. I första hand ska den förlorade funktionen ersättas med samma eller motsvarande funktion eller värde om detta är möjligt och lämpligt. I andra hand sker kompensation genom att annan bristande funktion eller värde förstärks eller tillförs området. Det innebär i praktiken att förlorade ekologiska värden i möjligaste mån skall kompenseras med ekologiska värden och rekreativa värden kompenseras med rekreativa. En tidig bedömning av att kompensation bör ske kan ofta göras utifrån befintlig kunskap om platsen men mer precist vilka värden som påverkas och hur de lämpligen bör kompenseras vet man först i planprocessens slutskede. Då har utredningar tagits fram som mer i detalj beskriver platsens värden och hur exploateringen kan anpassas för att minimera intrång. Inför antagande av planen är omfattningen av exploateringen samt projektets ekonomi fastställt och slutligt förslag till kompensation kan göras. Grönkompensationen ska bekostas av projektet. Kostnaden för att genomföra en åtgärd ska vara rimlig och ställas i relation till omfattningen på exploateringsprojektet. Beslut om vilka kompensationsåtgärder som skall genomföras sker i samband med att exploateringsnämnden fattar genomförandebeslut, strax innan detaljplanen antas. Genomförandesbeslut tas av exploateringsnämnden eller per delegation samt av KF om budget överskrider 50 mnkr.
- **Genomförande av kompensation.** Exploateringskontoret ansvarar för genomförandet av grönkompensationen liksom all förändring av allmän plats i samband med exploatering, det vill säga tar fram projektering och andra anvisningar, beställer entreprenader och styr projektet till det är färdigställt.



Exploateringskontorets process för grönkompensation omfattar bara kompensation av faktisk förlust av naturvärde. Att värna och anpassa är del av detaljplaneprocessen.

- **Uppföljning av kompensation.** Projektledaren redogör för grönkompensationen i slutredovisningen för projektet. Slutredovisning av genomförandeprojekt som understiger 10 mnkr godkänns av kontoret. Redovisning till nämnden lämnas i verksamhetsberättelsen. Slutredovisning av projekt som uppgår till 10 mnkr eller mer lämnas i särskilt ärende till nämnden. Redovisning till nämnden lämnas också i verksamhetsberättelsen.

Grönkompensation gäller för stadens mark och omfattar inte exploatering på privat mark.

Översikt styrdokument

Exploateringshandboken är en handbok för medarbetarna på exploateringskontoret som arbetar i exploateringsprojekt. I handboken finns rutinbeskrivningar och verktyg för alla faser av processen. Det finns också stöddokument, rollbeskrivningar, kontaktlistor och länkar. Grönkompensation nämns på ett ställe i exploateringshandboken, i fasen Utreda under aktivitet 2.03 i Exploateringshandboken. I översikten på sida 12 listas de aktiviteter i exploateringshandboken som direkt eller indirekt kan röra hantering av grönkompensation. Hur övriga förvaltningar kan få insyn eller påverka synliggörs via det förvaltningsövergripande styrdokumentet Ledstången.



Grönkompensation i exploateringsprocessen

Utdrag ur Ledstängen och Exploateringshandboken med kommentarer

Exploateringshandboken

Ledstängen

Kommentar

Initiera

Intern bedömning av
projektförslag

PL/LA

Internbedömning rörande
behov av strategiska
utredningar

PL/SOA

Utredningsbeslut

PL

Bedömning av projekttid

Explo/SBK/MF/ev TK

Förhandsbedömning

SBK

Explo LA kan påtala behov av grönkompensation i tidig markanvisningsbedömning

SBK och MF kan påtala behov av grönkompensation.

Påtala behov av tidigt utredning för grönkompensation

Utreda

Genomför tidig miljö-
bedömning

PL/LA/Miljö/Tr

Översiktlig bedömning
kompensation för ianspråktagen grönyta

PL/LA

Genomföra strategiska
utredningar

PL/BPL/LA/Tr

Inriktningsbeslut

PL

Utredningar inför inrikt-
ningsbeslut

Explo (SBK/MF/TK)

Explo LA kan påtala behov av grönkompensation

Explo LA och PL ska bedöma behov av grönkompensation

Om grönyta föreslås tas i anspråk ska det redovisas för ExpIN hur kompensation föreslås ske eller om kompensation kommer att föreslås i samband med planprocessen.

Planera

Startmöte Dp 4 kontor

Explo/SBK/MF/TK

SBK/MF/TK har möjlighet att ge synpunkter avseende grönkompensation.

Underlag för undersökning av betydande miljöpåverkan

MF

Start PM

SBK

MF kan påtala behov av grönkompensation i undersökning av betydande miljöpåverkan

SBK kan påtala behov av grönkompensation i start PM

Framtagande av utredningar för allmän plats

PL/BPL/LA/Tr/Miljö

Svara på remiss av samrådsdetaljplan

PL/BPL/LA/Tr/Miljö

Ta fram systemhandling allmän plats

PL/BPL/LA/Tr/Miljö

Genomförandebeslut

PL

Framtagande av utredningar för allmän plats

Explo

Framtagande samrådsförslag S-DP

SBK

Samråd S-DP

SBK

Granskning av systemhandling

TK

DP granskning

Explo/SBK/MF/TK

Utredningar som underlag för att ta fram förslag på relevant grönkompensation kan tas fram. Avstämning med med SBK/MF/TK/SDF kan göras.

Övriga förvaltningar och intressenter har möjlighet att lämna synpunkter avseende grönkompensation i sina remissvar.

Systemhandling för grönkompensation kan tas fram

TK/SDF har möjlighet att lämna synpunkter

Föreslagen grönkompensation ska i genomförandebeslut redovisas i ExplN.

Genomföra

Detaljprojektering

PL/BPL/LA/Tr/Miljö

Anlägga gata och park

PL/BPL/LA/Tr/Miljö

Granskning av detaljprojektering

TK

Beslutad grönkompensation detaljprojekteras.

TK/SDF har möjlighet att lämna synpunkter

Beslutad grönkompensation anläggs

Avsluta

Slutredovisning

PL

Genomförd grönkompensation redovisas i slutredovisning och i kommunfullmäktiges indikator avseende grönytekomensation vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska och rekreativa värden.

Slutsatser av intervjuer

Huvudsakliga brister

- **Oklart hur modellen för grönkompensation ser ut.** Okunskap och missuppfattningar både internt inom exploateringskontoret och hos andra förvaltningar om vad grönkompensation är och hur den hanteras i exploateringsprocessen. Brist på tydliga och aktuella rutiner för hantering av grönkompensation i exploateringshandboken. Vad som kan räknas som en kompensation behöver också definieras.
- **Grönkompensation genomförs inte alltid.** Grönkompensation genomförs inte alltid för projekt som borde grönkompenseras. I intervjuerna framkommer flera möjliga anledningar såsom långa ledtider för projekten, personalbyten samt att projekten kan slutredovisas utan att grönkompensationen är genomförd. I vissa fall går inte det borttagna naturvärdet att kompensera, tex om det har skapats under lång tid.
- **Relevanta kompensationer kan inte finansieras.** Då val av grönkompensation också styrs av projektets ekonomi kan det vara svårt att genomföra relevanta grönkompensationer då ekonomin begränsar val av åtgärder och ibland saknas finansiering till någon grönkompensation alls. Försök har gjorts att slå ihop kompensationspengar från flera mindre projekt för att finansiera en större och för området relevant kompensation, men det har varit svårt att genomföra. Det beror framförallt på att projekten vanligtvis inte ligger helt lika i tid och pengar för genomförande av åtgärden inte går att få innan genomförandebeslut. Vissa kompensationsåtgärder som skulle vara relevanta, tex byggnation av en ekodukt, är så dyra så inga av exploateringsprojekten kan finansiera det.
- **Ekologisk grönkompensation genomförs inte i rätt tid.** Vissa ekologiska kompensationsåtgärder behöver genomföras innan en exploatering sker för att tex upprätthålla spridningssamband. Det är svårt att genomföra då projektet inte får tillgång till pengar för genomförande förrän genomförandebeslutet är taget, precis innan detaljplanens antagande.
- **Grönkompensation hanteras olika i projekten.** Många upplever att det är personberoende hur stor vikt som läggs vid ekologisk kompensation, både hos exploateringskontorets projektledare och landskapsarkitekter. Exploateringskontoret har inga anställda ekologer och ekologifrågor i projekten, såsom ekologisk grönkompensation, hanteras istället av landskapsarkitekterna som ansvarar för övrig hantering av natur- och parkmark.



Faunadepå Foto: Calluna



Insektbo Foto: Calluna



Grodamm med brygga och spång

Ekologikonsulter tas in för utredning av ekologifrågor och miljöförvaltningens miljöplanerare och ekologer kan bistå med stöd. Men miljöförvaltningen har begränsade resurser och är sällan bemannade i projekten. Även rekreativ kompensation anser vissa hanteras olika, tex gällande vad som kan räknas som en kompensationsåtgärd.

- **Svårt att följa upp grönkompensation.** Det är idag svårt att följa upp vilka projekt som grönkompenserar och vilken grönkompensation som har gjorts. Det beror både på bristande krav och rutiner för dokumentation men även på hur kalkylerna för projekten ser ut. Idag särredovisas inte investeringar för grönkompensation, utan i exploateringskontorets ekonomisystem redovisas grönkompensationsåtgärder tillsammans med övriga investeringar inom park och natur. Miljöförvaltningen önskar även en karta där de kan se vilka kompensationsåtgärder som planeras eller är genomförda och för vilket projekt.

Brister som ej kommer att hanteras inom detta uppdrag

- **Driftspengar saknas till genomförda kompensationsåtgärder.** En kompensationsåtgärd kan innebära ökade kostnader för drift men driftsbudgeten för både park och natur är låg vilket innebär en risk för att kompensationsåtgärden inte sköts som den behövs och effekten av kompensationsåtgärden uteblir. Exploateringskontoret rår inte över tilldelning av driftspengar så frågan hanteras inte inom detta uppdrag. Frågan behöver dock arbetas vidare med i staden då det är en viktig parameter för att kompensationsåtgärderna ska få effekt (tex för överlevnad av arter) och för att säkerställa att investerade pengar i allmän plats inte ska vara förgäves.
- **Grönkompensation utförs ej på privat mark.** Exploateringskontoret har ingen möjlighet att ställa krav på grönkompensation på privat mark. Eventuellt kan det bli ett lagkrav för alla markägare framöver.

Förslag på åtgärder att gå vidare med

- **Förtydliga modellen för grönkompensation.** Definiera och förtydliga modellen för grönkompensation genom att ta fram beskrivande och vägledande dokument och checklistor. Arbetsgången förtydligas och arbetas in i exploateringshandboken. Fler hållpunkter för redovisning av grönkompensation läggs in för att säkerställa genomförande. Beskrivningen av modellen uppdateras med nomenklatur som används idag, tex i naturvårdsverkets vägledning för ekologisk kompensation. Övriga förvaltningars möjlighet till insyn och samråd tydliggörs i det förvaltningsövergripande styrdokumentet Ledstången. För hantering av grönkompensation vore det av vikt att även stadsdelsförvaltningarna inkluderades i ledstången.
- **Implementera och lära.** Se över behov av och former för utbildning och kommunikation om grönkompensation inom exploateringskontoret och för övriga berörda förvaltningar (MF, SDF, SBK, TK). En beskrivning av grönkompensationsmodellen tas fram som kan kommuniceras externt tex på stadens hemsida för tydlighet gentemot allmänhet och andra intresserade.
- **Utveckla samarbetsformer med andra förvaltningar.** Stadsdelsvisa möten för exploateringskontoret, miljöförvaltningen, trafikkontoret och stadsdelsförvaltningen skulle kunna vara ett forum för planering och samordning av relevanta kompensationsåtgärder, både ekologiska och rekreativa. Rutiner för dessa möten behöver tas fram.
- **Ta fram lösningar för finansiering av relevant grönkompensation.** Ta fram lösningar så att grönkompensation kan ske för förlust av ekologiska och rekreativa värden även i projekt där finansiering saknas. Utveckla rutiner för att slå ihop budget för flera projekt för en gemensam kompensation för att kunna finansiera en relevant kompensationsåtgärd. Både hur man hanterar att projekten är i olika skeden samt vem som ansvarar för genomförandet av dessa grönkompensationer behöver klargöras. även utreda möjligheten att samla stadsdelsvisa årsbudgetar för grönkompensationer utifå årets genomförandebeslut. Det skulle ge mer möjlighet att välja relevanta kompensationer men också större utmaningar att administrera. Hur gröna investeringar och grönkompensation särredovisas i kalkyler och ekonomiredovisning behöver även utvecklas.
- **Förbättra uppföljning av grönkompensation.** Exploateringskontoret har som indikator i stadens budget att redovisa andel exploateringsprojekt som gör relevant grönytekompensation vid ianspråkta-

gande av grön mark i områden med ekologiska och rekreativa värden. Rutiner för uppföljning av indikatorn behöver tas fram. Även andra förvaltningar som är intresserade, som till exempel miljöförvaltningen som ett led i deras bevakning av vad som händer i Stockholms miljö, bör ha möjlighet till insyn. De önskar kartunderlag som visar var grönkompensationsåtgärder utförts och för vilka projekt vilket även skulle underlätta överblicken för exploateringskontoret.

- **Säkerställa likvärdig hantering av grönkompensation i projekten.** Exploateringskontoret har sedan hösten 2019 en sakområdesansvarig för ekologi som har en samordnande roll på förvaltningen samt medverkar i förvaltningsövergripande arbete. Den sakområdesansvarige kommer bland annat ta fram handledning för beställning av ekologiutredningar, där bland annat ekologisk grönkompensation utreds, för att verka för mer likvärdig hantering av ekologifrågorna i projekten. Den sakområdesansvarige är dock inte utbildad ekolog och hur exploateringskontoret på bästa sätt säkerställer en korrekt hantering av ekologisk grönkompensation, samt ekologifrågor som helhet, skulle behöva utredas. Alternativt att studera är dels dagens situation, om man med hjälp av den sakområdesansvarige och utvecklade rutiner och hjälpmedel kan hantera ekologifrågorna. Ett annat alternativ är att miljöförvaltningen skulle stå för den kunskapen men med mer resurser än idag. Alternativt om exploateringskontoret skulle anställa en ekolog, vilket de hade fram till för ca fem år sedan, och vilka fördelar det skulle ge. För både ekologisk och rekreativ grönkompensation föreslås utredas om någon bör ha en överblick över föreslagna kompensationer, likt vi har på miljö- och teknikavdelningen för inkomna markanvisningsbedömningar för likvärdig hantering.



Förslag på åtgärder som föreslås avskrivnas

- **Värdera ianspråktaget naturvärde med en monetär värderingsmodell.** Förslag har kommit att exploateringskontoret skulle utgå från en värderingsmodell i monetära termer av ianspråktagen grönmark och dess betydelse för ekologiska tjänster och funktioner. Att värdera naturvärdet i kronor och/eller poäng är komplicerat och något som fortfarande är i forskningsstadiet och Stockholm stad har idag ingen modell som man arbetar efter. Eftersom möjligheten att kompensera även utgår från projektets enskilda ekonomi är det inte självklart att eventuellt värde skulle påverka val av kompensationsåtgärd. Däremot behöver exploateringskontoret arbeta på ett likvärdigt och trovärdigt sätt med val av kompensationsåtgärder vilket ingår i åtgärden förtydliga modellen för grönkompensation.
- **En procentsats av projektbudget till ekologisk grönkompensation.** Förslag att varje projekt skulle bidra till ekologisk grönkompensation genom en procentsats av projektets budget, motsvarande modellen för konst. Åtgärden bedöms orimlig då varje projekt har så olika förutsättningar. Budget för ekologisk kompensation bör utgå från dels vilket naturvärde som behöver kompenseras och vad det kostar samt slutligen projektets möjlighet att finansiera åtgärden.
- **En kommunövergripande planering och genomförande av grönkompensation.** Förslag att staden skulle hantera grönkompensation, både rekreativ och ekologisk, genom ett större kommunövergripande finansiellt system där exploateringskontoret inte skulle ha huvudansvaret. Detta förslag är kopplat till att exploateringskontoret skulle bidra till potten genom en procentsats för varje projekt. En fördel är att en sådan modell skulle kunna bidra med en fördelning av resurser till områden i staden där de mest behövs. Risken med en pott är att projekt inte kompenseras då planering och genomförandet kommer långt från projektet. För ekologisk kompensation är det också extra viktigt att kompensation sker i rätt tid för arters överlevnad. En annan svårighet är att en pott förutsätter att exploateringsnämnden tar beslut om att avsätta pengar till grönkompensation utan att veta vad för grönkompensation som utförs. Förslaget vittnar om behovet av att kunna finansiera ekologiska förstärkningsåtgärder inom Stockholm stad, tex att överbygga befintliga barriärer som vägar och spår i befintliga miljöer. Förslaget kommer också från önskan om att åstadkomma en rättvis fördelning av de rekreativa insatserna inom staden. Idag kan projekt i staden med dyrare markpriser bidra mer till den offentliga miljön medan projekt i stadens utkanter har mindre möj-

lighet trots att behovet av god offentlig miljö är lika stort. Det är ett problem men inte så mycket kopplat till grönkompensation utan till de investeringar i allmän plats som görs i samband med detaljplaners genomförande.



Diskussion

Det finns ett stort intresse för exploateringskontorets arbete med grönkompensation, såväl från politiken som från andra förvaltningar, med fokus på den ekologiska kompensationen. Stockholm är inne i en intensiv utbyggnadsfas samtidigt som medvetenheten om stadens gröna värden är hög och det är en utmaning att förena den höga utbyggnadstakten med god planering för stadens rekreativa och ekologiska värden och de ekosystemtjänster de ger. Samtidigt bekräftar intervjuerna att det råder en del missförstånd kring begreppet grönkompensation och hur processen går till. Till exempel efterfrågas att exploateringskontoret ska ta fram en beskrivning av hur exploateringskontoret arbetar med grönkompensation. En sådan togs fram av dåvarande markkontoret 2006 i samarbete med stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen på uppdrag i budget och markkontorets redovisning godkändes av nämnden i oktober 2006. Exploateringskontoret arbetar efter det beslutet idag. I exploateringshandboken finns grönkompensation med i de beslut som berörs.

Problemet är att beskrivningen som togs fram 2006 inte är så lättillgänglig och att beskrivningen för grönkompensation skulle behöva utvecklas utifrån dagens nomenklatur samt att arbetsgången behöver förtydligas och arbetas in tydligare i exploateringshandboken. Denna åtgärd tillsammans med implementera och lära, utveckla samarbetsformer med andra förvaltningar, förbättra uppföljning av grönkompensation samt säkerställa likvärdig hantering i projekten är åtgärder som bedöms möjliga att genomföra relativt okomplicerat inom befintlig modell för grönkompensation.

För ekologisk kompensation är en större utmaning bristerna kring finansiering av relevanta kompensationer samt att ekologisk kompensation inte alltid genomförs i rätt tid. Som åtgärd föreslås att utreda lösningar för finansiering, som möjligheten att slå ihop projekt, antingen enstaka projekt eller till exempel alla inom en och samma stadsdel som fått genomförandebeslut samma år. Det skulle till exempel kunna öppna upp för att inom en stadsdel genomföra ekologiska kompensationsåtgärder i förväg för projekt som ännu inte har sitt genomförandebeslut för att stödja de arter som är beroende av ett naturområde som ska exploateras. Det skulle också kunna innebära att genomförandet av kompensationsåtgärder blir effektivare då färre personer involveras för en gemensam åtgärd istället för att alla projekt arbetar med frågan i sitt respektive projekt. Svårigheten ligger bland annat i uppföljning och ekonomisk redovisning av grönkompensation för respektive projekt men det är också en åtgärd som skulle kunna ha potential att lösa de svårare bristerna. Att slå ihop projekt skulle även vara gynnsamt för rekreativ kompensation

Det finns ett stort intresse för exploateringskontorets arbete med grönkompensation, både från politiken som från andra förvaltningar.

som har samma svårigheter när det gäller finansiering av relevanta kompensationer i mindre projekt.

För rekreativ kompensation är annars en av de större utmaningarna att begreppet kompensation blandas ihop med de investeringar i park, natur och torg som görs inom stadsbyggnadsprojekten och att den rekreativa kompensationen inte särredovisas. Det blir då otydligt om någon kompensation har utförts eller ej. Även ekologisk kompensation kan blandas ihop med övriga investeringar.

I intervjuerna lyfts flera frågeställningar kring hur staden arbetar med stegen före grönkompensation och som inte tas med i denna utredning men som har stor påverkan på möjligheten att både bevara och utveckla ekologiska och rekreativa värden inom staden. Till exempel stegen innan kompensation; värna och anpassa. När en markanvisningsförfrågan kommer in till exploateringskontoret gör exploateringskontoret en bedömning om markanvisningen är genomförbar eller lämplig ur flera aspekter, bland annat för ekologi och rekreation och har möjlighet att neka markanvisningsförfrågan om man anser att natur- och eller parkmarken bör värnas. Exploateringskontoret utgår då från det kunskapsunderlag som redan finns i staden. För ett startat projekt har man under planprocessens gång möjlighet att arbeta för att minimera ett eventuellt intrång genom anpassning. När markanvisning och detaljplan föregås av en mer övergripande planering för ett större geografiskt område finns möjlighet att utreda ekologi och rekreation i ett tidigt skede vilket ger kontoren ett utförligare underlag för bedömning av vilka områden som är lämpliga att exploatera och således markanvisa.

Drift och underhåll av stadens natur- och parkområden samt arbete med förstärkningsåtgärder av stadens ekologiska nätverk har också stor påverkan på stadens grönstruktur men omfattas inte heller de av kompensationsbegreppet och behandlas således inte heller av denna utredning.

